

KIJKEN IN EEN PASTEL-ATELIER

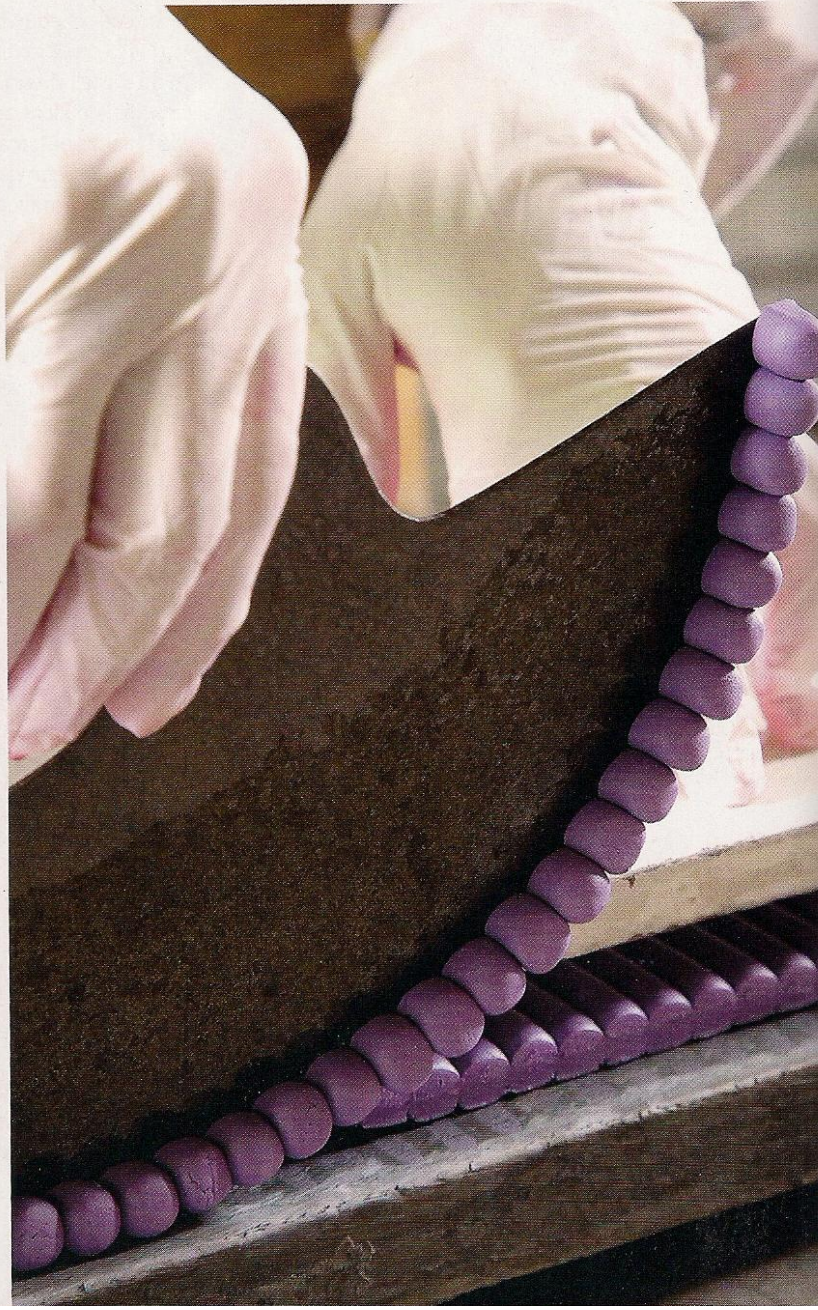
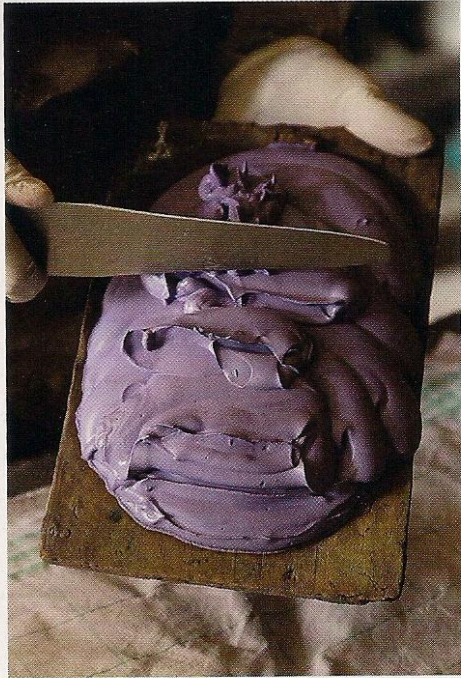
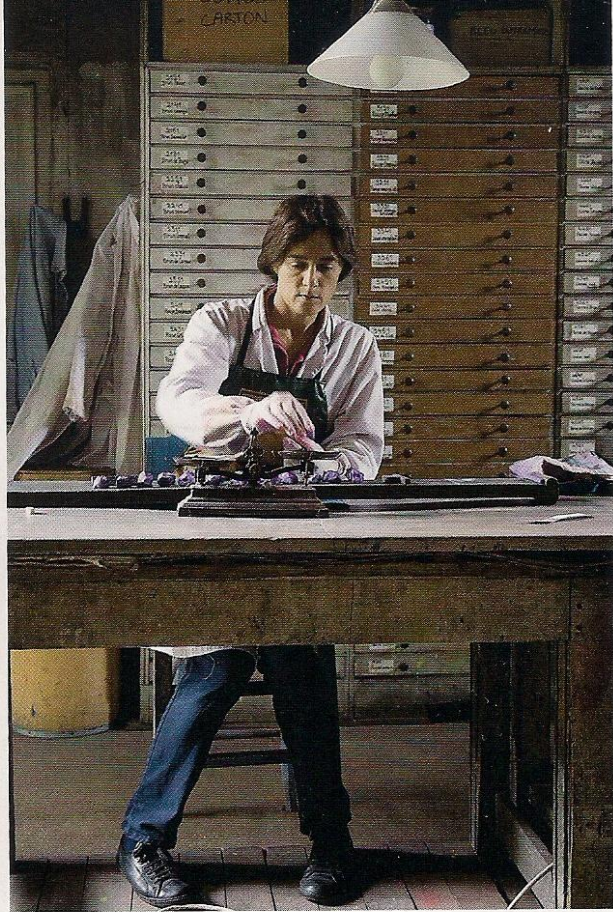

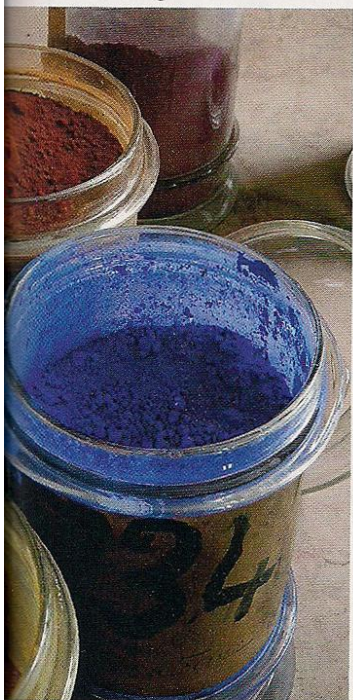
ette

Krijt met *verwe*

Isabelle Roché van La Maison du Pastel mengt en rolt haar kleurrijke pastelkrijtjes nog met de hand. Ze volgt daarbij nauwgezet het geheime familierecept uit 1720. En met succes, want net als ooit lopen kunstenaars de deur van haar toch onopvallende winkeltje in Parijs plat.

Isabelle Roché aan het werk in haar atelier. Hieronder: een pasta op basis van een eeuwenoud familierecept vormt de basis van elk krijtje. Helemaal onder: keurig ligt het pastekrijt op kleur gesorteerd. Midden: met een speciaal mes wordt elk exemplaar op maat gesneden.

Door natuurlijke of chemische pigmenten te mengen, ontstaan de juiste kleuren.

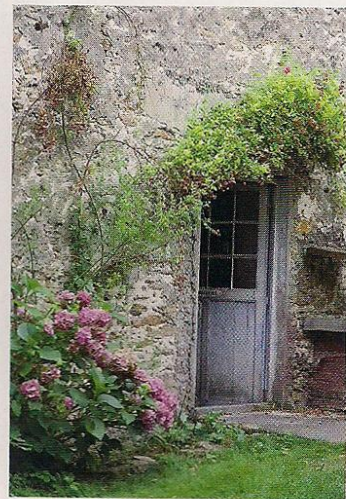

Wie Rue Rambuteau in de Parijse wijk Le Marais een paar keer op en neer gelopen heeft, komt tot de ontdekking dat huisnummer 20 niet bestaat. Althans, niet tussen de gevels aan de straatzijde. Een obscuur gangetje biedt verlossing. Ingeklemd tussen een apotheek en een café, zonder bord of aanwijzing, leidt het de bezoeker naar een schaduwrijke binnenplaats met de grote, vervelozende entreeuren van La Maison du Pastel. Even zet de moderne, elektrische winkelbel de klant op het verkeerde been. Want wie binnenstapt, maakt een reis terug in de tijd. Het interieur van de schaars verlichte winkel lijkt op een tijdscapsule waarin de eerste decennia van de vorige eeuw goed bewaard zijn gebleven. Vergeeld behang en grote, houten kasten vullen de kleine ruimte. Op ontelbaar veel kleine lades met sleetse handgrepen zitten stickers geplakt met getallen. Ze verwijzen naar de kleuren van de pastelkrijtjes, die keurig als sigaren in een doos in de lades zijn opgeborgen. De eenvoud van de entourage krijgt echter meer allure door de geschiedenis. Beroemde impressionisten als Edgar Degas, James Whistler, Alfred Sisley en later ook Simon Bussy, Edouard Vuillard en Serge Poliakoff zochten hier de pastelkrijtjes uit waarmee ze hun meesterwerken maakten. Nog steeds weten gerenommeerde 'pastellistes' uit binnen- en buitenland La Maison du Pastel te vinden. Uiteraard melden zich hier ook amateurs aan de deur waar volgens ingewijden de beste pastelkrijtjes ter wereld gemaakt worden. En dat al sinds 1720, het jaar waarin een voorloper van het huidige atelier het levenslicht zag. Isabelle Roché is alweer de vierde generatie van de familie die aan het roer staat. De allereerste was Henri Roché, van huis uit scheikundige. Zijn naam prijkt nog steeds op het papieren bandje dat rond elk krijtje is geschoven. Toen hij in 1865 het bedrijf overnam, ging hij experimenteren met de samenstelling van de klei-ingrediënten en pigmenten, waarbij hij goed luisterde naar de adviezen die hij kreeg van de kunstenaars uit

zijn klantenkring. Ondertussen bouwde hij het bestaande assortiment uit van honderd naar zo'n vijfhonderd verschillende kleuren. "Rond 1937 waren het er nog veel meer", vertelt Isabelle terwijl ze haar grootste schat op de toonbank tilt: het is een kast met smalle laatjes. "Hierin zitten de 1650 kleuren die er ooit waren. Er bestaan nog vier complete sets Henri Roché in de wereld", glimlacht ze trots. "Twee zijn in het bezit van musea, één is in handen van een verzamelaar. En die van mij gebruik ik als referentie bij het maken van nieuwe krijtjes."

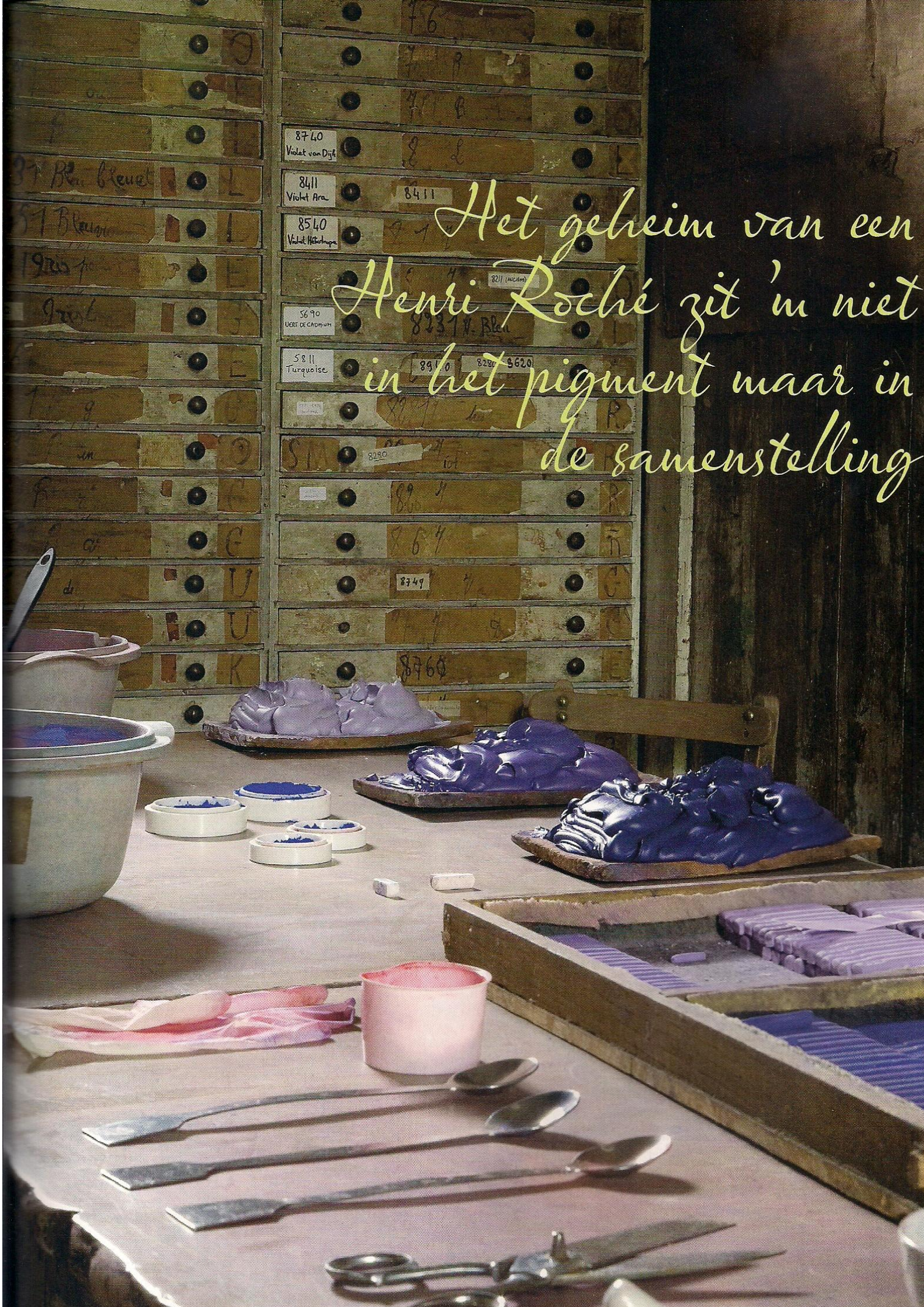
PRECISIEWERK

De huidige collectie omvat inmiddels weer 756 verschillende kleuren. Met de nadruk op 'inmiddels', want toen Isabelle in de zaak kwam, waren het er nog maar vijfhonderd. Ze streeft ernaar om er weer duizend op voorraad te hebben als La Maison du Pastel over zeven jaar haar driehonderd-jarig jubileum viert. Dertien jaar geleden nam Isabelle de zaak over, vertelt ze. "Toen mijn tante Huberte overleed, waren haar twee zussen Denise en Gisèle, die ook in het bedrijf zaten, naarstig op zoek naar een opvolger. Ik werkte als ingenieur in de petrochemische industrie, maar twijfelde sterk over mijn carrière. Het leek me interessant, zo'n oud ambacht, én ik voelde een vorm van trots. La Maison du Pastel was zo'n bijzonder familiebedrijf! Dat moest behouden blijven." De winkel stond er niet bepaald rooskleurig voor op het moment dat Isabelle 'Oui' tegen haar tantes zei. "Ik heb ze weleens gevraagd waarom ze een verliesgevende zaak toch openhielden. 'We kunnen de kunstenaars niet laten zitten', antwoordden ze dan in koor. Hun liefde voor het ambacht en de krijtkunsten zat kennelijk diep geworteld." De oude dames, inmiddels ver in de tachtig, omarmden hun nichtje liefdevol en lieten haar kennismaken met hun wonderlijke wereld van pigmenten, oude formules en handwerk dat van generatie op generatie was doorgegeven. ▶

De basispasta bestaat onder meer uit bindmiddel, wit kleipoeder, water, klei en pigment. Rechterpagina: Isabelle werkt nog met het oude gereedschap dat ze van haar tantes erfde.

*Het geheim van een
Henri Roché zit 'm niet
in het pigment maar in
de samenstelling*

8740
Violet van Dijk

8411
Violet Ara

8540
Violet Hatching

5690
VERT DE CADMUM

5811
Turquoise

8411

8211 (LACED)

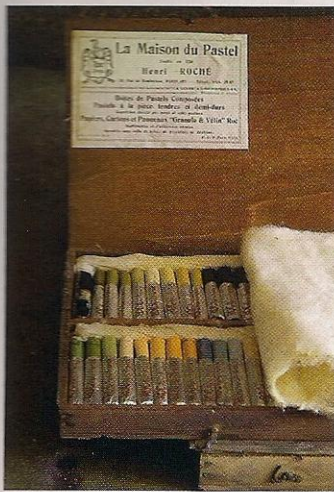
8910

8289 8620

8280

8749

8760

In haar eentje produceert
Isabelle zo'n vijfduizend
krijtjes per jaar

"In het begin vond ik het weleens frustrerend", zegt Isabelle. "Aan de hand van oude recepten leerden zij me de krijtjes maken en kleuren mengen. Toch klopte een kleur soms niet, ook al had ik alles volgens het boekje gedaan en hun advies opgevolgd om er bijvoorbeeld een snuffe rood bij te doen zodat het violet minder blauw werd. Dan zeiden ze: 'De recepten zijn belangrijk, maar sommige kleuren moet je ook een beetje op gevoel doen.' Het heeft me een hoop bloed, zweet en tranen gekost om dat onbeschreven en niet uit te leggen gevoel in de vingers te krijgen."

MET DE HAND GEROLD

Even buiten Parijs bevindt zich het atelier van Isabelle. Daar maakt de 42-jarige Française de kleuren. Ze gebruikt nog steeds de antieke stampers, kommen en mallen die ze van haar tantes erfde. En natuurlijk de recepten van Henri Roché, de geestelijk vader van het pastelkrijtje dat opvallend intense en heldere kleuren bevat, het licht onvoorstelbaar goed vangt, een textuur heeft waar de groten der aarde van smulden en dat ook nog eens lekker in de hand ligt. Voor het huidige assortiment van 756 kleuren gebruikt Isabelle zo'n vijftig pigmenten die ze bij haar leveranciers bestelt. "Ik gebruik zowel natuurlijke als chemisch geproduceerde kleurstoffen. Het geheim van een Henri Roché zit 'm niet in het pigment, maar in de samenstelling." Hoe Isabelle de krijtjes precies maakt, wil ze niet kwijt. Maar een tipje van de sluier wil ze wel oplichten. Gemiddeld vermaakt ze twee tot vier pigmenten voor één kleur, legt ze uit. "Met wit krijtpoeder creëer ik de juiste kleurnuance. De definitieve kleur wordt toegevoegd aan een kleimengsel met water. De pasta die ontstaat, laat ik met behulp van een oude handpers weer inklinken. Vervolgens rol ik elk krijtje met de hand." Als kers op de taart drukt Isabelle in elk nog zacht exemplaar het eeuwenoude logo van La Maison du Pastel. Na een maandje of drie drogen in een mal zijn ze klaar voor gebruik

en krijgen ze een plekje tussen kleurgenoten in een van de vele laatjes in de winkel. De meest heldere, intense kleuren als hardroze, felgeel, stralend rood en blauw zijn volgens Isabelle het moeilijkst te rollen. "Die kleuren bestaan vooral uit pigmenten, ze bevatten relatief weinig bindmiddel en zijn wat zachter. De blekere kleuren als okers en aardetinten zijn gemakkelijker."

Tot voor kort produceerde ze in haar eentje zo'n vijfduizend krijtjes per jaar. Inmiddels heeft ze hulp gekregen van Margaret Zayer en hoopt ze de jaarlijkse productie naar zo'n twaalfduizend stuks op te schroeven. "Daarnaast experimenteer ik natuurlijk met nieuwe kleurfamilies. Dit jaar heb ik bijvoorbeeld het prachtige 'Rose Claire' en het mysterieuze 'Gris du Lac' aan het assortiment toegevoegd. Elke familie bestaat uit zo'n negen gradaties, van donker naar licht."

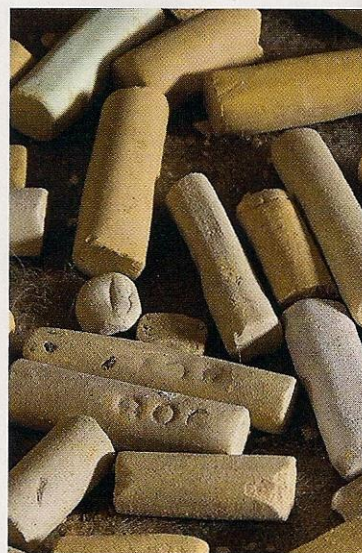
Voorlopig zal Isabelle nog behoorlijk moeten aanpoten om haar beoogde duizend kleuren te halen. Maar ze is, zegt ze zelf, uit 'Roché-hout' gesneden. Dat zou weleens kunnen betekenen dat ze, net als veel van haar familieleden, tot ver in de tachtig blijft doorwerken. Krijtpoeder kruipt waar het niet gaan kan. 🐛

Krijt kopen van La Maison du Pastel

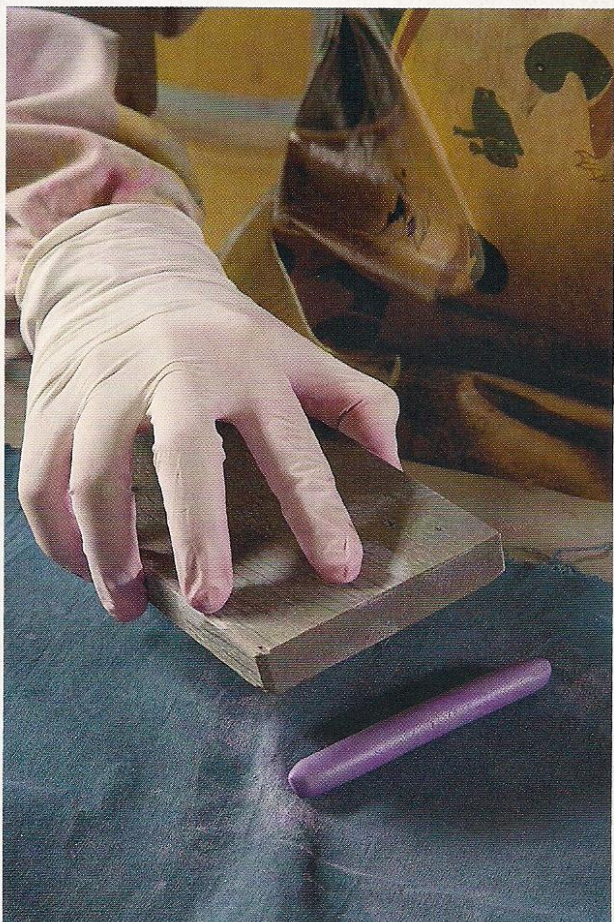
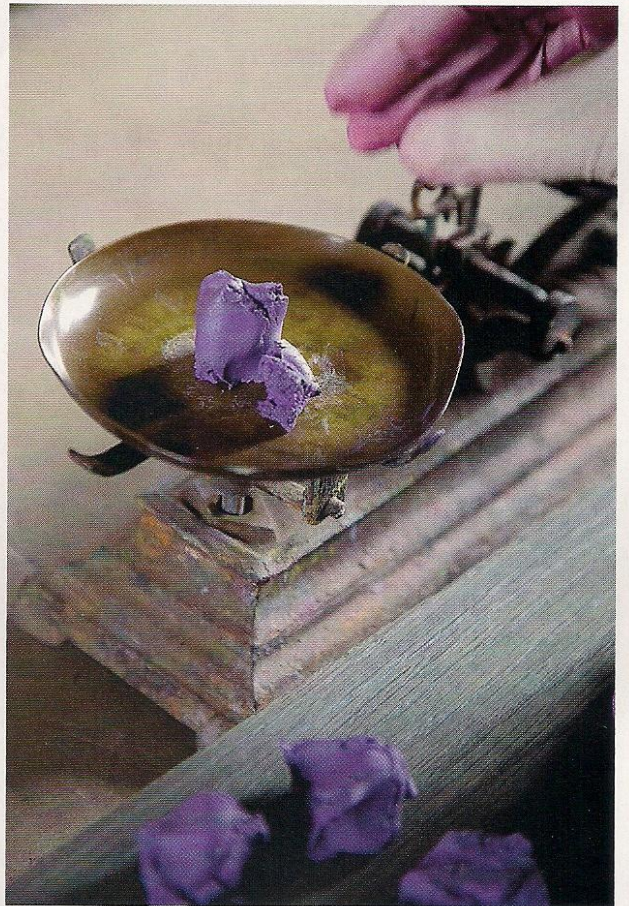
De handgemaakte pastelkrijtjes van Henri Roché zijn te koop via www.fineartstore.com. Als kennismaking met het merk bestaan er ook zogenaamde 'Petits', qua formaat een kleiner krijtje maar met dezelfde kwaliteit en eigenschappen. Leuker is het natuurlijk om La Maison du Pastel zelf te bezoeken (alleen open op donderdagmiddag en op afspraak). Prijs per pastelkrijtje: vanaf € 16,-.

La Maison du Pastel, Rue Rambuteau 20,
Parijs, Frankrijk, 0033140290067,
www.lamaisondupastel.com

Tekst Leo Alexander Schlangen Fotografie Pia van Spaendonck

Helemaal boven: met een oude pers wordt het water uit de pasta geperst. Rechtsboven: in elk krijtje wordt met de hand het logo van La Maison du Pastel gestempeld.

Midden: in speciale bakken drogen de krijtjes tot ze klaar zijn om naar de winkel te gaan. Boven en links: na het afwegen van de precieze hoeveelheid pasta, wordt het krijtje met de hand in de juiste vorm gerold.